

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 มุ่งสร้างสังคมไทยให้เป็นสังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้สร้างโอกาสให้คนไทยทุกคนคิดเป็นทำเป็นมีเหตุผล สามารถเรียนรู้ได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต และได้กำหนดแนวการจัดกระบวนการเรียนรู้ไว้ใน หมวด 4 มาตรา 24 ระบุว่า ครูควรจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับ ความสนใจ และความถนัดของนักเรียนให้นักเรียนได้ฝึกทักษะกระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา นอกจากนี้ หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ยังได้กำหนดสมรรถนะสำคัญ ของนักเรียน 5 ประการ ซึ่งสมรรถนะสำคัญประการหนึ่ง คือ ความสามารถในการคิดของนักเรียน โดยเฉพาะความสามารถในการคิดวิเคราะห์ การคิดสังเคราะห์ การคิดอย่างสร้างสรรค์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ และการคิดเป็นระบบ เพื่อนำไปสู่การสร้างองค์ความรู้หรือสารสนเทศเพื่อการตัดสินใจเกี่ยวกับตนเองและสังคมได้อย่างเหมาะสม จะเห็นว่าพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 และหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ให้ความสำคัญกับการพัฒนากระบวนการคิดให้กับนักเรียน โดยเฉพาะการคิดวิเคราะห์ การคิดอย่างสร้างสรรค์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ และการคิดอย่างเป็นระบบ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551, หน้า 44)

การคิดวิเคราะห์ (Analytical Thinking) เป็นความสามารถในการจำแนก แยกแยะองค์ประกอบต่างๆ ของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ซึ่งอาจเป็นวัตถุดิบของเรื่องราว หรือ เหตุการณ์ออกเป็นส่วนย่อยๆ ว่าประกอบด้วยอะไรบ้าง และหาความสัมพันธ์เชิงเหตุผล ระหว่างองค์ประกอบเหล่านั้นว่ามีความเชื่อมโยงสัมพันธ์กันอย่างไร อะไรเป็นเหตุ อะไรเป็นผล เพื่อทำความเข้าใจและเห็นความสัมพันธ์ของสิ่งที่กำหนดให้ลักษณะของการคิด

วิเคราะห์แบ่งออกเป็น 3 ด้าน คือ การวิเคราะห์ความสำคัญ การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ และการวิเคราะห์หลักการ (Bloom, อ้างถึงใน สิทธิพล อัจฉรินทร์, 2554, หน้า 74) และวิธีการคิดวิเคราะห์สามารถสอนได้เพราะเป็นเรื่องความรู้ ความเข้าใจและทักษะที่เกิดขึ้นจากกิจกรรมทางสมองตามทฤษฎีของ Bloom ว่าด้วยการอธิบายขั้นตอนและการเริ่มจากความเข้าใจ การนำไปใช้ซึ่งเป็นจุดมุ่งหมายของการสอนให้เกิดพุทธิพิสัยระดับต่ำ ส่วนที่อยู่ในระดับสูง คือ การวิเคราะห์การสังเคราะห์ และการประเมินผลในส่วนของการวิเคราะห์ยังได้แยกแยะพฤติกรรมการเรียนรู้คือความสามารถที่จะนำความคิดต่างๆ มารวมกันเพื่อนเกิดมโนทัศน์ใหม่ๆ เพื่อให้เข้าใจสถานการณ์ต่างๆ (Jarolimek, อ้างถึงใน อารัม โพธิ์พัฒน์, 2550, หน้า 16)

แม้จะได้มีการส่งเสริมให้ครูผู้สอนจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน แต่ในสองทศวรรษที่ผ่านมา พบว่า การพัฒนาการ คิดวิเคราะห์ของนักเรียนยังทำได้ในขอบเขตจำกัดและยังไม่บรรลุเป้าหมายสูงสุดที่ต้องการ จะเห็นได้จากรายงานผลการประเมินภายนอกของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษาสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา ที่พบว่า ภาพรวมระดับประเทศมาตรฐานที่มีผลการประเมินต่ำที่สุดหรือมาตรฐานที่เป็นปัญหามากที่สุด คือ มาตรฐานด้านนักเรียนมาตรฐานที่ 4 นักเรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ มีวิจารณญาณ มีความคิดสร้างสรรค์ คิดไตร่ตรองและมีวิสัยทัศน์ กล่าวคือ ผลการประเมินสถานศึกษาขั้นพื้นฐานส่วนใหญ่อยู่ในระดับปรับปรุง มีสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่ได้ระดับดี คิดเป็นร้อยละ 10.4 (สิทธิพล อัจฉรินทร์, 2554, หน้า 74) นอกจากนี้ จากการรายงานผลการวิจัยติดตามผลของการปฏิรูปการเรียนรู้ตาม พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 (นงลักษณ์ วิรัชชัย, สุวิมล ว่องวานิช, อวยพร เรื่องตระกูล, 2547, หน้า 75) พบว่า ในระดับบุคคล ผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการ ทักษะการคิด ทักษะการค้นคว้าของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 อยู่ใน ระดับที่ไม่น่าพอใจและเมื่อพิจารณาระดับโรงเรียน พบว่า โรงเรียนมากกว่าร้อยละ 90 มีคะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการ ทักษะการคิด ทักษะการค้นคว้า ของนักเรียนอยู่ในระดับที่ต้องปรับปรุง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ทักษะการคิดวิเคราะห์ ซึ่งปัญหาคุณภาพด้านการคิดวิเคราะห์ของเด็กไทยควรได้รับการแก้ไขอย่างเร่งด่วน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2549, หน้า 14) จากผลการประเมินและรายงานดังกล่าว แสดงให้เห็นว่านักเรียนไทยกำลังประสบปัญหาในการพัฒนากระบวนการคิดวิเคราะห์ ซึ่งจะต้องได้รับการแก้ไขอย่างเร่งด่วน ปัญหาดังกล่าวเกิดจากกระบวนการจัดการเรียนรู้

ของครูในปัจจุบันไม่ส่งเสริมให้นักเรียนเกิดการพัฒนาระบบการคิดวิเคราะห์ เพราะระบบการเรียนรู้ยังเน้นการให้ความรู้แบบครูคอยป้อนด้วยการให้นักเรียนจำ ทำ ใช้ มากกว่าการสร้างและพัฒนาก่อนของครูส่วนใหญ่ยังมีลักษณะการให้ความรู้มากกว่า การส่งเสริมให้นักเรียนได้คิดอย่างมีเหตุผล รู้จักคิด วิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ แก้ปัญหา รู้จักวิธีแสวงหาความรู้และสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง (ไพฑูริย์ สิ้นลารัตน์, 2543, อ้างถึงใน สิทธิพล อัจฉรินทร์, 2554, หน้า 75) สาเหตุที่เป็นเช่นนี้ เนื่องมาจากครูประสบปัญหาในการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาระบบการคิดของนักเรียน กล่าวคือ ครูผู้สอน ขาด ความรู้ความเข้าใจที่ชัดเจนเกี่ยวกับระบบการคิดการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนา ระบบการคิด รวมทั้งรูปแบบ วิธีการและเทคนิคการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาระบบการคิดทำให้ครูขาดความมั่นใจและประสบปัญหาในการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาระบบการคิดของนักเรียน (Erwin, 1993, อ้างถึงใน ทิศนา แคมมณี, 2546, ไม่ปรากฏหน้า)

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 (2551, หน้า 50) ได้ กำหนดแนวคิดในการจัดระบบการเรียนรู้ว่าสถานศึกษาจัดระบบการเรียนรู้ที่มุ่งเน้น การฝึกทักษะกระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้ มาใช้ป้องกันและแก้ไขปัญหา จัดกิจกรรมให้นักเรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่านและเกิดการใฝ่รู้ใฝ่เรียนอย่างต่อเนื่อง ผลผสมผสานสาระความรู้ด้านต่างๆ อย่างได้สัดส่วนสมดุลกัน ส่งผลให้แบบทดสอบทางการ ศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O – Net) เป็นแบบทดสอบที่ต้องการวัดทักษะการคิดวิเคราะห์ ของนักเรียนโดยไม่ได้มุ่งวัดทักษะความรู้ ความจำเหมือนในอดีตที่ผ่านมา การจัดการ เรียนรู้ของครูจึงมีความจำเป็นที่จะต้องปรับเปลี่ยนเพื่อให้สอดคล้องกันเกี่ยวกับการ พัฒนาการคิดระดับสูงของนักเรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการพัฒนาความสามารถทางด้าน การคิดวิเคราะห์ของนักเรียนที่เป็นเป้าหมายสำคัญของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังจะพิจารณาได้จาก 1 ใน 3 ของการประเมินความสามารถในการเรียนรู้ของนักเรียน คือ การประเมินความสามารถในการอ่าน การคิดวิเคราะห์และการเขียน

การพัฒนาระบบการเรียนรู้ของโรงเรียนที่ประสบความสำเร็จ ซึ่งเกิดจาก การศึกษาแบบพหุกรณี โดยผลการวิจัยพบว่า ยุทธวิธีที่สำคัญประเด็นหนึ่ง คือ การ ส่งเสริมการเรียนรู้ของครู กล่าวคือส่งเสริมในรูปแบบที่หลากหลายอย่างเพียงพอและอย่าง ต่อเนื่อง ครูส่วนใหญ่ให้ข้อมูลตรงกันว่ายังไม่กระจ่างในเรื่องการพัฒนาระบบการเรียนรู้ ตามแนวปฏิรูปการศึกษาและต้องการความรู้ความเข้าใจเพิ่มขึ้น การเรียนรู้จำเป็นต้อง เป็นไปอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ เพราะจะช่วยให้ครูมีความกระตือรือร้นและพัฒนาตนเองให้

ดีขึ้นเรื่อยๆ ซึ่งสอดคล้องกับรายงานการวิจัยเรื่อง การศึกษาสภาพการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนเครือข่ายและโรงเรียนนาร่องภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่าด้านการเรียนการสอนครูยังไม่เข้าใจกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญ โดยเฉพาะการนำนวัตกรรมการเรียนรู้ที่เน้นพัฒนาทักษะการคิดมาบูรณาการสู่การจัดการเรียนรู้ในห้องเรียนได้อย่างเป็นรูปธรรม (กิ่งฟ้า สิ้นธุวงษ์, 2546, อ้างถึงใน กตัญญูตา บางโท, 2553, หน้า 3)

กระทรวงศึกษาธิการได้สนับสนุนโครงการปฏิรูปการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพนักเรียน ส่งผลให้ครูพัฒนาการจัดการเรียนรู้ และกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้นักเรียนรู้จักคิดวิเคราะห์ รู้จักค้นคว้าและแสวงหาความรู้ด้วยตนเองจากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย ได้เรียนจากประสบการณ์จริงและได้ปฏิบัติจริงมากขึ้น จากการศึกษาที่ครูได้ปรับเปลี่ยนกระบวนการเรียนรู้ของนักเรียน นักเรียนจึงมีเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้ใกล้ชิดกับครูและมีความสุขในการเรียน เชื่อว่าถ้าครูอยู่กับนักเรียนอย่างมีคุณภาพการเปลี่ยนแปลงคุณภาพของนักเรียนต้องเกิดขึ้นอย่างแน่นอน ภายใต้การบริหารจัดการของผู้บริหารโรงเรียน หากต้องการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ ต้องคำนึงถึงปัจจัยหลัก คือ ครู ต้องสามารถบริหารจัดการให้ครูได้ทำหน้าที่สอนอย่างมีคุณภาพ ให้ครูใช้เวลาเต็มที่อย่างมีคุณภาพในการจัดการกระบวนการเรียนรู้เพื่อยกระดับคุณภาพของนักเรียน ซึ่งแต่ละคนมีความรู้และประสบการณ์ไม่เท่ากัน แต่ทุกคนต้องได้รับการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ ไม่ถูกทอดทิ้ง ไม่ถูกจัดอันดับให้แข่งขัน เพื่อให้นักเรียนสามารถคิดวิเคราะห์และเชื่อมโยงในการสร้างความรู้ใหม่อย่างต่อเนื่อง ผลสัมฤทธิ์ด้านความรู้ความสามารถทางการเรียนยังไม่ปรากฏชัดเจน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2558, หน้า 68)

การพัฒนาครูจึงต้องพัฒนาครูซึ่งเป็นบุคลากรหลักของโรงเรียน เพื่อให้สามารถปฏิบัติภารกิจหลักได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล การพัฒนาบุคลากรเป็นการดำเนินการเพื่อเพิ่มพูนความรู้ ความสามารถและทักษะในการปฏิบัติงาน รวมถึงการเปลี่ยนแปลงทัศนคติและพฤติกรรมในการปฏิบัติงานของบุคลากรให้ดีขึ้น ทั้งนี้เพื่อให้บุคลากรสามารถปฏิบัติงานที่อยู่ในความรับผิดชอบได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น อันจะเป็นประโยชน์ต่องานที่รับผิดชอบในปัจจุบันและงานที่จะได้รับมอบในอนาคตโดยตรง ซึ่งการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมสามารถสังเกตได้จากการปฏิบัติงาน ผลงาน บรรยากาศของที่ทำงานตลอดจนวิธีปฏิบัติงานที่เปลี่ยนไป เกิดความพึงพอใจในการทำงาน ซึ่งจำเป็นต้องมีหลักการพัฒนาบุคลากรอย่างเป็นระบบ ต่อเนื่องและทั่วถึง คือ จะต้องมีการวางแผนการพัฒนาบุคลากรอย่างชัดเจน โดยสอดคล้องสัมพันธ์กับภารกิจ

หน้าที่ความรับผิดชอบของบุคลากรนั้นๆ และต้องมีกระบวนการที่เป็นขั้นตอนมีระบบ (ยศกร ไชยคำหาญ, 2550, หน้า 30)

จากปัญหาในการพัฒนาการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน เนื่องจากครูยังขาดทักษะเกี่ยวกับความสามารถในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะการคิดวิเคราะห์ และทำให้ตระหนักได้ว่าการจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียนจะต้องให้ความสำคัญกับทักษะการคิดวิเคราะห์ที่จะต้องก่อให้เกิดกับตัวนักเรียนเพราะมีความจำเป็นอย่างยิ่งในการเรียนรู้ และดำเนินชีวิตในสังคม เนื่องจากการเรียนรู้ในห้องเรียนที่มีเพียงสถานการณ์ปัญหาตัวอย่างเพียงบางกรณี ยังไม่สามารถครอบคลุมสถานการณ์ปัญหาที่จะเกิดขึ้นในสถานการณ์จริงได้ หากนักเรียนยังขาดทักษะการคิดวิเคราะห์ก็จะไม่สามารถแก้สถานการณ์ปัญหาที่แตกต่างไปจากเดิมได้ จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ครูจะต้องใช้ความสามารถในการจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียนด้วยกระบวนการต่างๆ ที่ทำให้นักเรียนสามารถเกิดทักษะการคิดวิเคราะห์และสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการแก้สถานการณ์ปัญหาต่างๆ ได้

จากรายงานประเมินตนเอง (Self-Assessment Report : SAR) โรงเรียนหนองแวงวิทยานุกูล ปี 2559 จุดที่ควรพัฒนา พบว่า ผู้เรียนควรพัฒนาความสามารถในการคิดวิเคราะห์ที่คิดสังเคราะห์ มีวิจารณญาณ ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์จินตนาการและการคิดไตร่ตรอง การพัฒนาตนเองในกลุ่มสาระการเรียนรู้ทั้ง 8 กลุ่มสาระ โรงเรียนหนองแวงวิทยานุกูล จึงมีแนวทางที่ต้องการส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดทักษะด้านการคิดวิเคราะห์ ผู้วิจัยในฐานะครูผู้สอนซึ่งมีหน้าที่ในการพัฒนานักเรียนด้านการจัดการเรียนรู้ ได้เล็งเห็นความสำคัญเพื่อให้เป็นไปตามมาตรฐานการศึกษาและการประเมินตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 และเป็นการพัฒนาตามแนวทางที่สอดคล้องกับจุดที่ควรพัฒนาตามรายงานประเมินตนเอง (Self-Assessment Report : SAR) โรงเรียนหนองแวงวิทยานุกูล ปี 2559 ผู้วิจัยจึงร่วมกับบุคลากรในโรงเรียนหนองแวงวิทยานุกูล ได้ทำการวิจัยเพื่อการพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้ ที่เน้นทักษะการคิดวิเคราะห์โรงเรียนหนองแวงวิทยานุกูล สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 22 โดยใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเป็นกระบวนการวิจัยในครั้งนี้ เพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียนให้มีประสิทธิภาพต่อไป

คำถามการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดคำถามการวิจัยไว้ดังนี้

1. สภาพปัจจุบัน และปัญหาในการจัดการเรียนรู้ของครู ที่เน้นทักษะการคิดวิเคราะห์ โรงเรียนหนองแวงวิทยานุกูล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 เป็นอย่างไร
2. ทางเลือกที่เหมาะสมและเป็นไปได้สำหรับการพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้ ที่เน้นทักษะการคิดวิเคราะห์ โรงเรียนหนองแวงวิทยานุกูล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 เป็นอย่างไร
3. ผลการพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้ ที่เน้นทักษะการคิดวิเคราะห์ โรงเรียนหนองแวงวิทยานุกูล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในครูและนักเรียนอย่างไรบ้าง

ความมุ่งหมายในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดความมุ่งหมายของการวิจัยไว้ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน และปัญหาในการจัดการเรียนรู้ของครู ที่เน้นทักษะการคิดวิเคราะห์ โรงเรียนหนองแวงวิทยานุกูล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22
2. เพื่อพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้ ที่เน้นทักษะการคิดวิเคราะห์ โรงเรียนหนองแวงวิทยานุกูล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 ตามทางเลือกและแผนปฏิบัติการร่วมกัน
3. เพื่อติดตามผลการพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้ ที่เน้นทักษะการคิดวิเคราะห์ โรงเรียนหนองแวงวิทยานุกูล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22

ความสำคัญของการวิจัย

1. ด้านวิชาการ

- 1.1 เป็นการวิจัยที่จะก่อให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ ในการพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้ ที่เน้นทักษะการคิดวิเคราะห์ โรงเรียนหนองแวงวิทยานุกูล

1.2 เป็นการวิจัยที่จะทำให้ครูในโรงเรียนหนองแวงวิทยานุกูล เกิดกระบวนการเรียนรู้ในการพัฒนาตนเองในด้านการจัดการเรียนรู้ ที่เน้นทักษะการคิด วิเคราะห์ โรงเรียนหนองแวงวิทยานุกูล ทั้งในระดับการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ และ นำมาสู่การใช้สอนจริงในชั้นเรียน

1.3 ครูเกิดการเรียนรู้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมที่ใช้ ในการวิจัยในครั้งนี้ โดยมีการร่วมกันแสดงความคิดเห็นเพื่อปรับปรุง และพัฒนาเพื่อนำไปสู่ความมุ่งหมายในการวิจัยในครั้งนี้ให้สำเร็จลุล่วง

2. ด้านการประยุกต์ใช้

2.1 ครูในโรงเรียนหนองแวงวิทยานุกูล และผู้เกี่ยวข้องสามารถนำ ผลการวิจัยไปศึกษากระบวนการ การพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้ ที่เน้นทักษะการคิด วิเคราะห์ โรงเรียนหนองแวงวิทยานุกูล ไปประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับงานในหน้าที่และ สอดคล้องกับบริบทของโรงเรียนตนเองในการจัดการเรียนรู้ได้

2.2 ผู้วิจัยหรือผู้สนใจสามารถศึกษารูปแบบการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบ มีส่วนร่วม ในการพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้ ที่เน้นทักษะการคิดวิเคราะห์ โรงเรียน หนองแวงวิทยานุกูล ไปประยุกต์ใช้เพื่อออกแบบงานวิจัยของตนเองในบริบทที่คล้ายคลึง กันได้

2.3 ผู้สนใจสามารถศึกษาเพื่อนำมาพัฒนาต่อยอดสร้างนวัตกรรมทาง การศึกษา ส่งเสริมด้านการจัดการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนต่อไป

ขอบเขตการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการวิจัยไว้ ดังนี้

1. ขอบเขตด้านกลุ่มเป้าหมาย

1.1 กลุ่มผู้ร่วมวิจัย จำนวน 19 คน ประกอบด้วย

1.1.1 ผู้วิจัย 1 คน

1.1.2 ครูในโรงเรียนหนองแวงวิทยานุกูล จำนวน 18 คน

1.1.2.1 ผู้นิเทศจำนวน 2 คน

1.1.2.2 ครูจำนวน 16 คน

1.2 กลุ่มผู้ให้ข้อมูล จำนวน 57 คน ประกอบด้วย

1.2.1 ผู้อำนวยการโรงเรียนหนองแวงวิทยานุกูล จำนวน 1 คน

1.2.2 ครูในโรงเรียนหนองแวงวิทยานุกูล จำนวน 18 คน

1.2.2.1 ผู้นิเทศจำนวน 2 คน

1.2.2.2 ครูจำนวน 16 คน

1.2.3 วิทยากร จำนวน 2 คน

1.2.4 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จำนวน

12 ห้อง ห้องละ 3 คน รวมจำนวนทั้งหมด 36 คน โดยแบ่งเป็นนักเรียนที่มีผลการเรียนระดับเก่ง จำนวน 1 คน ผลการเรียนระดับปานกลาง จำนวน 1 คน ผลการเรียนระดับอ่อน จำนวน 1 คน ที่ประเมินโดยครูประจำชั้น

2. ขอบเขตด้านเนื้อหาการวิจัย

2.1 การพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้ ที่เน้นทักษะการคิดวิเคราะห์

2.1.1 ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ ที่เน้นทักษะการคิดวิเคราะห์

2.1.2 การเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ ที่เน้นทักษะการคิดวิเคราะห์

2.2 แนวทางที่ใช้ในการพัฒนาครั้งนี้ ซึ่งได้มาจากผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัย ได้ประชุมปรึกษา วิเคราะห์แนวทางเพื่อพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้ ที่เน้นทักษะการคิดวิเคราะห์ จำนวน 3 แนวทาง ประกอบด้วย

2.2.1 การประชุมเชิงปฏิบัติการ

2.2.2 การนิเทศติดตาม

3. ขอบเขตด้านระยะเวลา

การดำเนินการวิจัยในครั้งนี้ เริ่มดำเนินการในปีการศึกษา 2560 ตั้งแต่เดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2560 – เดือน มกราคม พ.ศ. 2561 เป็นเวลา 9 เดือน โดยแบ่งช่วงการทำงานเป็น 3 ระยะ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ระยะที่ 1 การเตรียมการวิจัย ดำเนินการในช่วง 1 พฤษภาคม พ.ศ. 2560 ถึง 31 กรกฎาคม พ.ศ. 2560

ระยะที่ 2 การปฏิบัติการวิจัย ดำเนินการในช่วง 1 สิงหาคม

พ.ศ. 2560 ถึง 30 มกราคม พ.ศ. 2561

วงรอบที่ 1 ดำเนินการในช่วง 1 สิงหาคม พ.ศ. 2560 ถึง 30 กันยายน

พ.ศ. 2560

วงรอบที่ 2 ดำเนินการในช่วง 1 ตุลาคม พ.ศ. 2560 ถึง 31 ธันวาคม

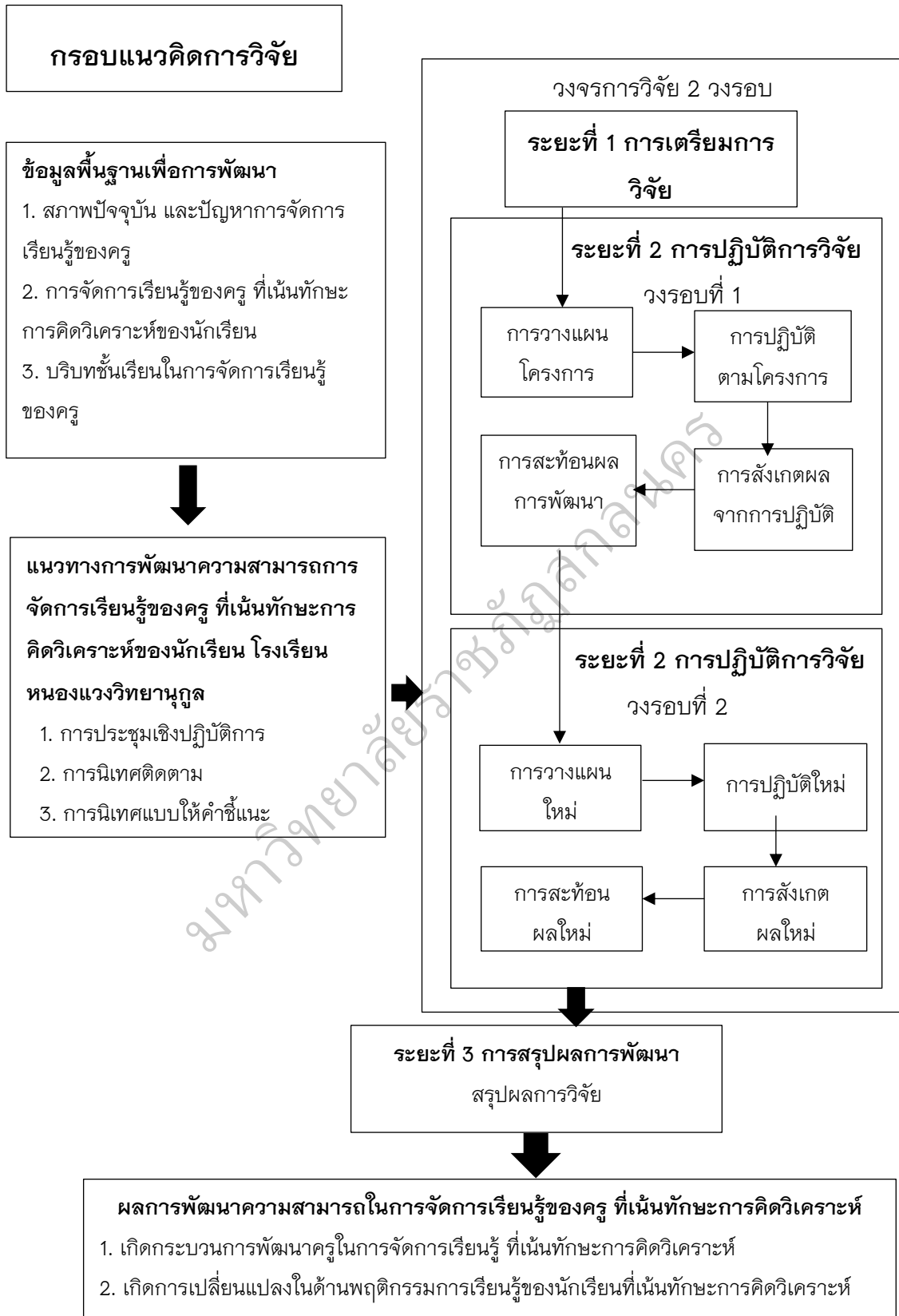
พ.ศ. 2560

ระยะที่ 3 การสรุปผลการวิจัย ดำเนินการในช่วง 1 มกราคม พ.ศ. 2561

ถึง 20 มกราคม พ.ศ. 2561

กรอบแนวคิดของการวิจัย

จากการศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยนำเสนอรูปแบบกระบวนการดำเนินงานวิจัยเป็น 3 ระยะ คือ ระยะที่ 1 การเตรียมการวิจัย ระยะที่ 2 การปฏิบัติการวิจัย 2 วงรอบ และระยะที่ 3 การสรุปผลการพัฒนา การดำเนินการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ดังแสดงตามภาพประกอบ 1

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. การพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้ หมายถึง วงจรการพัฒนาความรู้ และทักษะกระบวนการในการจัดการเรียนรู้ของครู ที่เน้นทักษะการคิดวิเคราะห์ ในโรงเรียนหนองแวงวิทยานุกูล โดยผ่านกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในการวางแผนการปฏิบัติการ การสังเกต และการสะท้อนผล
2. การจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะการคิดวิเคราะห์ หมายถึง กระบวนการเรียนรู้ที่ครูจัดขึ้นเพื่อให้นักเรียนได้ใช้ความสามารถทางสมองในการประมวลข้อมูลความรู้ ประสบการณ์ต่างๆ ที่มีอยู่ให้เป็นความรู้ใหม่ วิธีการใหม่เพื่อไปใช้ในสถานการณ์ต่างๆ อย่างเหมาะสมและสอดคล้องกัน เมื่อได้คิดแล้วก็นำไปปฏิบัติจริงจึงจะเกิดการเรียนรู้ที่ครบถ้วนสมบูรณ์
3. ทักษะการคิดวิเคราะห์ หมายถึง ความสามารถของนักเรียนในการจำแนกแยกแยะองค์ประกอบต่างๆ ของสิ่งใดสิ่งหนึ่งซึ่งอาจเป็นวัตถุ สิ่งของ เรื่องราว หรือเหตุการณ์ วิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงเหตุผลระหว่างองค์ประกอบเหล่านั้น เพื่อค้นหาสภาพความเป็นจริง หลักการหรือสิ่งสำคัญของสิ่งที่กำหนดให้
4. ผลการพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้ของครู หมายถึง การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นหลังจากได้รับการพัฒนา เกิดองค์ความรู้ใหม่ และนำองค์ความรู้ไปพัฒนาการจัดการเรียนรู้เพื่อให้เกิดประโยชน์กับผู้เรียนในโรงเรียนหนองแวงวิทยานุกูล
5. พฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียน หมายถึง การแสดงออกของนักเรียนที่สะท้อนถึงการมีทักษะการคิดวิเคราะห์ โดยประเมินได้จากการรับรู้ของครูประจำชั้น
6. สภาพปัจจุบัน หมายถึง สภาพที่เป็นอยู่เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ของครูที่ได้จากผู้ร่วมวิจัยร่วมกันวิเคราะห์บริบทของโรงเรียนหนองแวงวิทยานุกูล
7. ปัญหาในการจัดการเรียนรู้ของครู หมายถึง อุปสรรคหรือข้อขัดข้องที่เกิดขึ้นในการจัดการเรียนรู้ของครู ที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูล สารสนเทศ และสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลทั้งก่อนและหลังการพัฒนา
8. การประชุมเชิงปฏิบัติการ หมายถึง การจัดกิจกรรมเพื่อให้ความรู้แก่ครูในการจัดการเรียนรู้ ที่เน้นทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน โดยจัดการประชุมบรรยายภาคทฤษฎีในการสร้างความรู้ความเข้าใจ และภาคปฏิบัติตามแนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ ที่เน้นทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน
9. การนิเทศติดตาม หมายถึง วิธีการติดตามผลการทำงานของครู โดยเน้นไป

ที่การทำงานให้ได้ตามเป้าหมาย หรือการช่วยให้ นำความรู้ ความเข้าใจจากการประชุมเชิงปฏิบัติการไปใช้ให้ตรงตามเป้าหมายที่กำหนดอย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีการให้คำชี้แนะ และคำปรึกษาเพื่อนำข้อบกพร่องมาปรับปรุงแก้ไขพัฒนาต่อไป

10. การนิเทศแบบให้คำชี้แนะ หมายถึง วิธีการพัฒนาสมรรถภาพการทำงานของครู โดยเน้นไปที่การทำงานให้ได้ตามเป้าหมายของงาน หรือการช่วยให้สามารถนำความรู้ความเข้าใจที่มีอยู่และหรือได้รับการอบรมมา ไปสู่การปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ การให้คำชี้แนะมีลักษณะเป็นกระบวนการ มีเป้าหมายที่ต้องการไปให้ถึง 3 ประการ คือ การแก้ปัญหาในการทำงาน การพัฒนาความรู้ ทักษะ หรือความสามารถในการทำงาน และการประยุกต์ใช้ทักษะหรือความรู้ในการทำงาน ที่ตั้งอยู่บนหลักการของการเรียนรู้ร่วมกัน (Co - Construction) โดยยึดหลักว่าไม่มีใครรู้มากกว่าใคร จึงต้องเรียนไปพร้อมกัน เพื่อให้ค้นพบวิธีการแก้ไขปัญหาด้วยตนเอง

11. ทางเลือกที่เหมาะสมและเป็นไปได้สำหรับการพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้ หมายถึง การดำเนินการร่วมกันของผู้ร่วมวิจัยในการคิดวิเคราะห์ทางเลือกต่างๆ และประเมินทางเลือกเพื่อการวางแผนพัฒนาความสามารถในการจัดการเรียนรู้ของครูที่เหมาะสมกับข้อจำกัดและเป็นไปได้ในทางปฏิบัติ

12. ครู หมายถึง ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่ปฏิบัติหน้าที่จัดการเรียนรู้ให้กับนักเรียนในโรงเรียนหนองแวงวิทยานุกูล

13. ผู้ร่วมวิจัย หมายถึง ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในโรงเรียนหนองแวงวิทยานุกูล ที่เข้ามามีส่วนร่วมในการทำการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในครั้งนี้